

SLOVENSKI NAROD

Izha, a vsak dan popoldne, izveniš nedelje in praznike. — Inzerati do 80 peti vrst a Din 2, do 100 vrst a Din 2.50, od 100 do 300 vrst a Din 3, večji inzerati peti vrsta Din 4.— Popust po dogovoru, inzeratni davek posebej. — »Slovenski Narod« velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.— Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Kanižova ulica št. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 — NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 161.
Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351

V Monakovu diktiran sporazum štirih velesil:

Češkoslovaška mora doprinesti za mir in blaginjo drugih neizmerne žrtve

Po monakovskem sporazumu mora Češkoslovaška v času od 1. do 10. oktobra izprazniti obmejne pokrajine s pretežno nemškim prebivalstvom in jih prepustiti Nemčiji, mednarodna komisija pa bo določila, kje naj se izvede plebiscit — Položaj poljske in madžarske manjšine mora biti urejen v roku treh mesecev — Vprašanje jamstva novih meja je rešeno samo pogojno

MONAKOVO, 30. septembra. br. Včeraj popoldne se je v firserski palači v Monakovu pričela nenadno sklicana konferenca zastopnikov štirih velesil, Anglije, Francije, Italije in Nemčije, ki so jih zastopali ministrski predsedniki Chamberlain, Daladier, Mussolini in kancelar Hitler. Posvetovanja, ki so se pričela ob 12.45, so s kratkimi odmori za kosilo in večerjo trajala vse popoldne vse do 0.30 zjutraj ter so se končala s sporazumom o mirni ureditvi češkoslovaško-nemškega spora. Po prvi popoldanski konferenci je bil k posvetovanju pri-
tegnjen kot uradni opazovalec Češkoslovaške čsl. poslanik v Berlinu dr. Mastny, razen tega pa je bila angleški delegaciji dodeljena še posebna češkoslovaška delegacija pod vodstvom čsl. londonskega poslanika dr. Masaryka.

Sporazum o ureditvi sudetsko-nemškega vprašanja je bil v načelu dosežen že na prvem sestanku, razgovori o podrobnostih pa so se zavlekli globoko v noč, tako da je bil doseženi sporazum podpisan šele ob 0.30 zjutraj, po pristanku češkoslovaške vlade pa objavljen ob 2. zjutraj.

Doseženi sporazum sloni na francosko-angleških predlogih, na katere je češkoslovaška vlada že poprej dala svoj pristanek. Hitler se je po dolgotrajnih pogajanjih odrekel svoji ultimativni zahtevi, da se mora nemško ozemlje 1. oktobra izročiti Nemčiji. Delna izpraznitev popolnoma nemškega ozemlja bo izvršena v štirih etapah od 1. do 10. oktobra, v spornih področjih pa bo pod mednarodno kontrolo izvršen plebiscit najkasneje do konca novembra.

S tem sporazumom je rešen mir v Evropi, toda za ceno neizmernih žrtv, ki so jih naložili Češkoslovaški z diktatom velesil.

Mussolini je že ponoči zapustil Monakovo in z vlakom odpotoval v Rim, Chamberlain in Daladier pa sta s svojim spremstvom danes popoldne z letali odpotovala domov.

Besedilo pogodbe

Uradni komunike o monakovskih sklepih
Podrobne določbe doseženega sporazuma

Monakovo, 30. septembra ob 2. zjutraj. br. Uradno se objavlja: V Hitlerjevi palači ta trenutke objavljeni sporazum, sklenjen med Anglijo, Francijo, Nemčijo in Italijo, se glasi:

1. Nemčija, Anglija, Francija in Italija so se glede na dogovor o odstopu sudetsko-nemškega ozemlja, ki je bil načelno že sklenjen, sporazumele o naslednjih pogojih, modalitetah in ukrepih, za katerih izvedbo prevzamejo vsaka zase polno odgovornost:

1. Izpraznitev se prične 1. oktobra. 2. Anglija, Francija in Italija so se sporazumele, da mora biti izpraznitev do 10. oktobra končan, da javne naprave v izpraznjenem ozemlju ne smejo biti razdejane ali poškodovane in da je češkoslovaška vlada odgovorna za sleherni poškodbo teh naprav.

3. Modalitete izpraznitve bo podrobno določila posebna mednarodna komisija, sestavljena iz zastopnikov Nemčije, Italije, Francije, Anglije in Češkoslovaške. 4. Zasedba sudetsko-nemškega ozemlja po nemških četah se bo pričela po etapah s 1. oktobrom. Zasedba pasu, ki je označen na priložni karti s št. I, se izvrši 1. in 2. oktobra, zasedba pasu št. II. dne 3. in 3. oktobra, pasu št. III. dne 3. in 4. oktobra, zasedba pasu št. IV. pa 6. in 7. oktobra. Ostalo ozemlje pretežno nemškega značaja bo določila mednarodna komisija in ga bodo nemške čete zasedle do 10. oktobra.

5. Mednarodna komisija bo določila tudi področje, na katerem se bo izvršil plebiscit. To področje bodo zasedle mednarodne čete. Ista komisija bo določila modalitete, po katerih se bo izvršil plebiscit, pri čemer se bo vzel za osnovo statut o plebiscitu v Posarju. Komisija bo določila tudi dan plebiscita, ki pa ne sme biti kasneje kakor ob koncu novembra.

6. Dokončno razmejitve bo izvršil mednarodni odbor. Ta odbor bo smel priporočiti Nemčiji, Angliji, Italiji in Franciji v izjemnih primerih malenkostne spremembe strogo etnografskih mej, ki jih bo pokazal plebiscit.

7. Prizna se opcijska pravica vsemu prebivalstvu za vselitev v ozemlje, ki bo priključeno Nemčiji in za izselitev iz tega ozemlja. Ta pravica se mora uveljaviti v šestih mesecih od dne

podpisa tega dogovora. Posebna nemško-češkoslovaška komisija bo določila podrobnosti o opciji in izmenjavi prebivalstva ter načelno rešila vsa vprašanja, ki bi se pojavila pri izvajanju tega posla.

8. Češkoslovaška vlada bo v štirih tednih odpustila vse sudetske Nemce iz svojih vojaških in policijskih formacij, prav tako bo v tem roku izpustila vse nemške politične kaznjence.

Monakovo, 29. septembra 1938.

Hitler, Chamberlain, Daladier, Mussolini.

Poljska in madžarska manjšina

K pogodbi je bila dodana sledeča dopolnilna izjava:

Predsedniki vlad štirih velesil izjavljajo, da bosta vprašanja madžarske in poljske manjšine v ČSR, v kolikor bi ne bili urejeni v roku treh mesecev v sporazumu s prizadetimi vladami, predmet novega sestanka vladnih šefov štirih velesil, zastopanih na tej konferenci.

Sestavljeno v Monakovem, 29. septembra 1938.

Hitler, Chamberlain, Daladier, Mussolini.

Jamstvo za nove meje

Vladi Velike Britanije in Francije sta se sporazumele, da bosta, ker vztrajata — ri ponudbi po § 6. angleške francoskega načrta z dne 19. septembra 1938, glede mednarodnih garancij, jamčili nove meje Češkoslovaške proti slehernemu neizvnanemu napadu.

Čim bosta urejeni vprašanja poljske in madžarske manjšine v ČSR, bosta dali jamstva za nove češkoslovaške meje tudi Nemčiji in Italiji.

Sestavljeno v Monakovem, 19. septembra 1938.

Hitler, Chamberlain, Daladier, Mussolini.

Štirje prisotni šefi vlad se so zednili na to, da bodo tvorili odbor, kakor ga določa današnji sporazum; odbor

tajnik nemškega zunanjega ministrstva, poslaniki Anglije, Francije, Italije, ki so akreditirani v Berlinu ter zastopnik, ki ga bo imenovala češkoslovaška vlada.

Za vsa vprašanja, ki bi se rodila iz izročanja ozemlja, bo pristojen mednarodni odbor.

Monakovo, 29. septembra 1938

Svet si je oddahnil

Vest o sporazumu je izzvala po vsem svetu veliko olajšanje

London, 30. sept. e. Vest, da je v Monakovu dosežen načelni sporazum, je izzvala v prestolnici največje zadovoljstvo. Posebne izdaje listov so bile hipoma razprodane. V kinematografih so vest objavili občinstvu na platnu, kar je izzvalo povsod ogromno navdušenje.

Pariz, 30. sept. e. (Stefani). V krogih francoske delegacije dajejo priznanje realnemu pojmovanju, ki ga je v teku včerajšnje konference pokazal kancelar Adolf Hitler, kakor tudi popustljivosti g. Mussolinija.

New York, 30. sept. e. (Reuter). Prve vesti o dosežanih rezultatih konference v

Monakovu so imele na borzi ogromen vpliv. Francoski in angleški papirji so znatno poskočili, nekateri celo za 3 dolarje.

RIM, 30. sept. AA. Poročajoč o uspehih Münchenske konference prinaša »Giornale d'Italia« v svoji posebni izdaji uvodnik z naslovom — Evropski mir je zagotovljen — V komentarju k dogodkom pravi Virginio Gayda, da je sporazum nekakšna posledica prisrčnih odnosov, ki vladajo med Italijo in Nemčijo. Ti odnosi so sedaj bolj pomembni kot prej. Prav tako pa pravi, da je treba pripisovati zasluge za sklenjeni sporazum tudi še prisrčnim odnosom med Italijo in Anglijo.

ČSR še ni pristala

LONDON, 29. sept. br. Davi ob 10. je »Reuter« objavil vest, da do tega trenutka češkoslovaška vlada še ni dala svojega pristanka na monakovski sporazum, vendar pa upajo, da se bo to zgodilo še danes.

Najbrže bodo francoski, angleški in italijanski poslaniški v Pragi izvršili pri češkoslovaški vladi skupno demaršo in ji priporočili, naj sprejme monakovski sporazum, da se na ta način mirno uredi češkoslovaško-nemški spor.

Odločilna seja češkoslovaške vlade

Poročilo dr. Mastnega — Vlada zaseda že od ranih ur pod predsedstvom prezidenta dr. Beneša

Praga, 30. sept. br. Ze od ranih ur zaseda češkoslovaška vlada pod predsedstvom prezidenta republike dr. Beneša. Ob 9. dopoldne se je z letalom vrnil iz Monakovega berlinski poslanik dr. Mastny, ki je prisostvoval monakovski konferenci kot uradni opazovalec Češkoslovaške. Dr. Mastny je prinesel originalni protokol monakovskega sporazuma s priloženimi zemljevidi

dom, v katerem so začitane posamezne etape, kakor jih predvideva monakovski sporazum za izpraznitev ozemlja, ki naj se odstopi Nemčiji. Dr. Mastny je bil takoj pozvan na sejo vlade, kjer je podal podrobno poročilo o poteku monakovske konference. Vlada sedaj razpravlja o tem, ali naj sprejme ta sporazum ali ne. Do trenutka, ko to poročamo, še ni odločitve.

„Bili smo izdani!“

Praga, 30. sept. br. V Pragi so izvedli za sklepe monakovske konference v poznih večernih urah. Ze prve vesti so izvale silen vtis. Pred redakcijami listov in pred zunanjim ministrstvom so bile zbrane vso noč nepregledne množice, ki so nestrpno čakale podrobnosti poročil. Ko se je izvedelo, da je Češkoslovaška takorekoč postavljena pred izvršeno dejstvo, se je polastilo množice silno ogorčenje. Prišlo je do bučnih protestnih demonstracij.

Pozno ponoči so izšle posebne izdaje listov z besedilom monakovskega sporazuma. Vsi listi poudarjajo v svojih komentarjih, da je ta sporazum sklenjen brez sodelovanja Češkoslovaške in pozivajo narod k slogi v obrambi češkoslovaških pravic.

Praga, 30. sept. br. Včeraj popoldne je bila seja medstrankarskega političnega odbora, ki je imela namen podrobno razmejiti kompetence posameznih odsekov in dovesti do popolne enotnosti med vlado in strankami.

»Česke Slovo« piše v zvezi s tem: Danes morajo izgniti zadnji ostanki strankarstva. Narod je več kot stranka. Ako hočemo iziti iz teže krize, ki ni samo kriza Češkoslovaške, ampak strahotna moralna kriza Evrope sploh, se moramo tesno zbiti, da privedemo narod iz tega položaja moralno nedotaknjen k boljšemu in lepšemu življenju v bodočnosti. Bili smo izdani in zapušteni, toda ne poraženi. Ves svet se čudi naši odločitvi in našemu pogumu.

Praga, 30. sept. br. Snoch pozno zvečer je češkoslovaška vlada izdala komunike, v katerem je še pred objavo monakovskih sklepov naglasila, da ČSR na noben način in pod nobenim pogojem ne more pristati na plebiscit v popolnoma čeških krajih in v pokrajinah kjer tvorijo Nemci le neznatno manjšino.

Obsedno stanje v ČSR

PRAGA, 30. sept. br. Zaradi splošnega razburjenja, ki se je polastilo najširšim množic, je bilo že včeraj popoldne pro-
glašeno za vso republiko obsedno stanje. Od snoch dalje veljajo za vse ozemlje države določbe o prekem sodu.

Kako so se razgovarjali

Monakovo, 30. sept. e. Na konferenci štirih državnikov je Daladier govoril francosko, Chamberlain angleško, Hitler nemško, Mussolini pa nemško, francosko, angleško in italijansko, tako da je obenem lahko pomagal tolmaču dr. Schmidtu pri prevajanju.

Odhod državnikov iz Monakova

MONAKOVO, 30. sept. br. Daladier odpo-
tuje iz Monakovega danes ob 13. Čas Chamberlainovega odhoda še ni znan.

Borzna poročila.

CURIE, 30. sept. Beograd 10.—, Paris 11.85, London 21.16, New York 441.50, Bruselj 74.85, Milan 23.30, Amsterdam 238.65, Berlin 176.75, Praga —, Varšava —, Bukarešta 3.25.

A detailed black and white illustration of a trout, shown in profile facing left. The fish has a long, slender body with a prominent dorsal fin, a smaller pectoral fin, and a large, deeply forked caudal fin. Its scales are depicted with fine lines, and there are dark spots along its back and sides. Below the fish, three wavy horizontal lines represent the surface of the water.

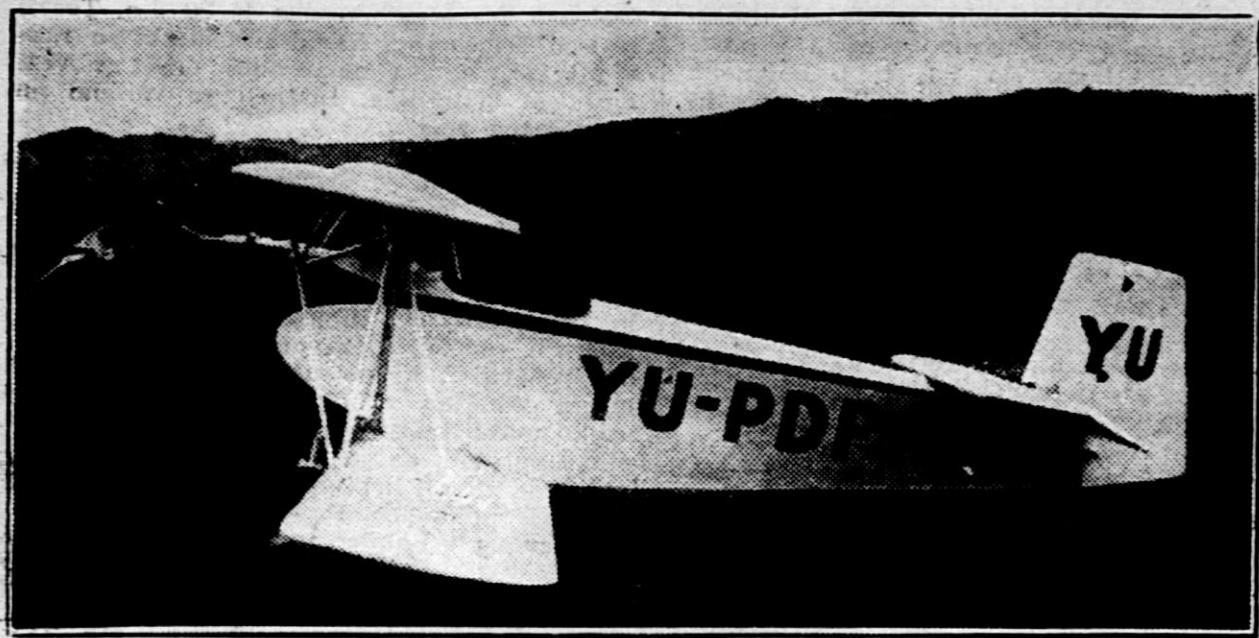
Uprava ZVEZDE

aturni papir
proda
Slovenskega Naroda
Knafljeva ulica štov. 3

_____

1128 potnikov je letelo čez Ljubljano

Zakaj zračni promet z Ljubljano po štirih letih ni dosegel povolnejših uspehov

Ljubljana, 30. septembra. Letos se je pričel letalski promet na črta Aeroputa in nemške Lufthanse (DLH) dne 15. junija. Obe podjetji za civilni letalski promet sta imeli v zvezi z Ljubljano na Sušak 10 do 15 inozemskih potnikov, ki so bili zasedeni potniško letalo nemške Lufthanse, ki je razen domačinov iz Ljubljane peljalo dnevno čez Ljubljano na sušak 10 do 15 inozemskih potnikov. Ob letalski družbi sta imeli skupaj 1128 potnikov, v letalu Aeroputa se je iz Ljubljane odpeljalo na Sušak 240 potnikov, v letalu DLH pa 270 potnikov. V Zagreb in Beograd je odletelo iz Ljubljane v zadnjem mesecu, ko smo dobili to zvezo, samo 20 potnikov, kar je porazna številka, če pomislimo, da je potreba potovanja v tej smeri razmeroma velika. Spreminjanje reda letenja in pila redkosti občinstva je temu kriva. V Ljubljano sta letali obeh društev pripeljali 521 potnikov, iz Zagreba čez Ljubljano v Celovec pa 97 potnikov. Letala so v letošnji sezoni razen tega prepeljala 135 kg pošte, 9548 kg prtljage in 37 kg tovora. Naš Aeroput je ustavil sezonsko letenje dne 1. septembra, nemška Lufthansa pa dne 15. septembra.

Ako primerjamo letalski promet v Ljubljani s prometom v drugih važnih središčih, moramo ugotoviti, da je naš letalski promet še vedno silno skromen. Zračni promet je v vseh državah danes važna izpolnitev tujkega prometa sploh. Vzdržujejo ga in žrtvujejo zanj velike vsote, čeprav ni rentabilen. Ogromne vsote žrtvujejo, da dobe priključitev v zračni promet in ko ga imajo, store vse, da ga ohranijo, razvijajo in spopolnijo. Ljubljana gre v peto leto sezonskega zračnega prometa. Vključena je bila v zračni promet v neugodnem času, ko ni imela svojega stalnega vojaškega letališča, katerega pa tudi še danes nima. Tako letališče, na katerem bi se neprestano vezali vojaški in civilni letalci, bi utrjevalo zaupanje občinstva v zračno letenje. Zaupanje v zračni promet se utrdi postopoma ob ustaljenih in preizkušenih redih letenja. V vseh letih časih Ljubljana ima žal še vedno samo sezonski zračni promet, ki traja 3 do 4 mesece. Zato je razumljivo, da uspehi zračnega prometa v Ljubljani kljub 4 letni dobi niso taki, kakor bi si jih želeli.

Meteorološke prilike v Ljubljani so v resnici vsaj v najhujših krogih omajale vero občinstva v sigurnost zračnega prometa. Ob tej priliki je treba ugotoviti, da naše tujko prometne organizacije in javne ustanove za izpolnjevanje in napredovanje prometa vse premalo store. Mestna občina res žrtvuje vsako le o velik znesek za vzdrževanje zemljišča, kjer je naše letališče, toda sicer se za propagando letenja žal ne stori ničesar. Rumunija je na primer, samo da bi vključila svoja letalska središča v mednarodni zračni promet, dolgo le a dajala brezplačno vsem letalom, ki so prišla na rumunskih letališčih, velike količine bencina in olja. Tudi druge države so žrtvovale ogromne vsote za spopolnitev zračnega prometa in povsod so dale pobudo občine in njih ustanove, ker se je končno za zračni promet žrtvoval kapital dobro povračal z vzporednim razvojem tujkega prometa sploh.

Razen tega je tudi naše domače društvo Aeroput krivo, da naš zračni promet ne izkazuje povolnejših uspehov. Aeroput, kakor kaže, še ni izprevidel, da je treba ved letenja prilagoditi potrebam potujočega občinstva, da je treba ustvariti za-

upanje v zračni promet, zanimanje za to vrsto prometnega sredstva. Ljubljana je vsako leto zastopavljena. Namesto da bi bila Ljubljana ena izmed pomembnih centrov glavne zračne prometne žile v Jugoslaviji, ki bi se raztezala od Skopja preko Beograda in Zagreba do osrčja Slovenije, je Ljubljana odločujočim čimteljem pri Aeroputu še vedno provincialno mestice, ki mora biti srečno, da sploh ima sezonski zračni promet. Razen v pr-

Gledališka predstava vredna polnega priznanja

„Žene na Niskavuoriju“ — vzgledna dramska novost, ki je dosegla najmočnejši uspeh

Ljubljana, 30. septembra. Prvo finsko dramsko delo na odru slovenskega gledališča nam je prineslo posebno prijetno presenečenje in resnično velik občinstvo. Presenečenje smo se lahko uve rili, da ima najbolj severna evropska republika visoko kulturo in pa dramsko literaturo, ki zavzema z zmagovitimi uspehi odre po Evropi ter je tudi nas s svojo svežino, pogumom in sodobno svobodoljubnostjo mahoma osvojila.

Žena je napisala te „Žene na Niskavuoriju“, in zopet nas preseneča dejstvo, da je Hela Vuolijoki obenem velika industrialka in trgovka ter ugledna, odlikovana književnica. Revolucionarno se obrača avtorica proti tradiciji in konservativnosti v človeški družbi, kaže laži in suženstvo zakonov, zgrajenih brez ljubezni samo zaradi denarja ter se zavzema za svobodo in čisto življenje. Žena, ki sta zvezana v polni ljubezni. Krepko realistično je zajeta ta drama iz finskega življenja na bogatih kmetijah, prinaša vrsto močnih, zdravih značajev, zlasti pa troje žen, zastopnic treh zaporednih rodov, polnokrvnih in krasnih tipov. Smel in brezobzirno odkritosrčen besede čujemo iz teh prizorov borbe zoper verige v zakonu in rodbini, a za pravico ljubezni, ki nič ne vprašuje, se ničesar ne boji, a prinaša in odnaša edinele srečo. Ženska dramatičarka nahaža izraze, ki so udarni s svojo iskrenostjo in vprav moško pogumnostjo. A lepi in topli v čisto ženski čustvenosti.

Skratka, ta drama prinaša dovolj novih pogledov na sodobno življenje, na tako zvano moralo, na človeško dolžnost, ostre se stoletnih oklepov in živeti pošteno, brez hinavščine in skrivanja resnice. Ta drama ženske odpira dolgo zaprta okna, da gledamo trezno v razmerje spolov, družbe, zakona, ljubezni. Pogumno se je lotila dramatičarka raznih sodobnih problemov in jih razgrnila pod nami s finim taktom, ki je čisto ženski, a z zdravilo silo, bridko ironičnostjo in kritično ostrino čisto moško uveljavljen z dejanjem, ki nas veže in zanima, pa tudi prepušča od začetka do zaključka.

Ne bom navajal vsebine te močne, iskrene, vprav aktualne, zares sodobne drame. Le toplo opozarjam nanjo in naglašam, da je zelo dobrodošla ter da bo prinesla novega užitka ženskam in možem, ki jo gledajo in poslušajo.

V režiji Bratka Krefta smo s to dramo dobili predstav, ki je po svoji dovršenosti v celoti in posameznostih vprav kormogena značaja. Te ženske so zopet predstava, ki je vredna našega polnega priznanja in čim širšega zanimanja.

Gospa Marija Vera igra mater, veliko

več letu in v zadnjem mesecu letos Ljubljana ni imela direktnih letalske zveze s Zagrebom in Beogradom. Turistična zveza na Sušak je bila od dveh poletov v obe smeri okrnjena na en sam polet, letos pa je bila v zadnjem mesecu zveza Ljubljana-Sušak sploh ukinjena.

Nasleje ustanove in tujkoprometne zveze bodo morale, torej v bodoče smatrati za svojo važno dolžnost in nalogo, da v svoji propagandi v večji meri upoštevajo tudi zračni promet. Smotrn red letenja bi mogel že sam dvigniti zanimanje občinstva za zračni promet. Aeroput bo moral sprovoditi, da se zanimanje za zračni promet samo s sezonskim letenjem ne more dvigniti, vrhu tega pa še celo ne s sezonskim letenjem, ki nima stalnega reda letenja, ker naposled interesi ne vedo, ali lahko računajo ali ne z vso gotovostjo v svojo, ki jim je važna in koristna. Spreminjanje se red letenja gotovo ne vpliva vzgledno na občinstvo in ne more dvigniti zanimanja in praktično ne omogoča uporabe leta likot prevoznega sredstva. Red letenja bi smele izjemoma spreminjati samo izredne meteorološke prilike. Naposled je treba uvesti tudi pametno tarifno politiko. Polet iz Ljubljane v Beograd ne bi smel stati več kot vožnja na tej progi z brzdovlakom v drugem razredu. Na progi Ljubljana-Sušak bi morali odločiti za ceno letenja zračni kilometri. Cena za letenje na tej progi bi morala biti enaka oni za potovanje z avtobusom, ali samo za malenkost višja, kar je treba upoštevati prednosti zračnega prometa. Ne gre, da bi bile naše letalske proge zapostavljene zaradi lokalnih ali političnih razlogov. Priprani smo, da bi cena 500 do 550 din za progo Ljubljana-Beograd in cena 150 din za progo Ljubljana-Sušak privabila toliko potnikov, da bi bila vedno vsa mesta v letalih zasedena.

učitelj vzgledno govorečega Jermara in simpatičnih zakoncev, ockrnice ge. Gabrijelčeve in Pluta.

V petih slikah napisana drama je s skrbno izbranimi predstavo po zaslugi režiserja Branka Krefta, ki je postavil z zastorji in markantnim pohištvo prav ugo-

dna primorčja, dosega pri občinstvu velik vpliv in posebno iskreno priznanje. Kdor hoče uživati vzgledno slovensko predstavo, si ogled te „Žene na Niskavuoriju“! Vračal se boš polno zadovoljen in srečen, da imamo tako veliko dramo Fr. G.

Najčudovitejši poklici na svetu

Najboljši krik groze — Poznavalec orijenta — Izposojevalnica rib — Jestli jih uči

Prava hollywoodska posebnost je patentirani krik groze. Mabel Wilsonova, ki je njen glas marsikdo že slišal v filmu, ki je pa ne poznamo, je lepota, seveda ne taka, da bi to zadostovalo za Hollywood. Odkar se je pa v ateljeju spotaknila in padla čez ogromno kačo, ki je bila ušla in je od groze presenetljivo kriknila, ji je bodočnost zagotovljena. Prisotni režiser Colridge je bil naravnost očaran nad tem krikom groze. On tistega dne filmske junakinje ob pogledu na grajsko strašilo, umor ali usmrtilitev navadno samo odpro usta in tako izrazijo svojo grozo. Zakriči pa namestu njih Mabel Wilsonova, ki se tako doslovno izkriči, za kar dobi 150 do 180 dolarjev mesečno.

Poznavalec orientalskih jezikov je tudi poklic iz filmske stroke. Kot kuliso postavljajo recimo mošejo ali indijski hram. Pri tem mora biti nekdo, ki zna delo nadzirati, da so arabski ali hindustanski napisi pravilni, da domačinov ne zalijo. Ameriški filmi gredo po vsem svetu in zato je treba paziti, da je vse v redu. Mož, ki skrbi za to, je Nemec Trostmann, eden najboljših orientalistov na svetu. Filmske družbe so si zagotovile njegovo pomoč z visokimi honorarji, pri tem poklicu mu pa ostaja še vedno dovolj časa, da lahko svoje študije na polju orientalskih jezikov nadaljuje.

V nekaterih filmih se pojavljajo prizori, ki delajo hude preglednice še tako spretnim režiserjem. Filmski junak mora recimo ujeti v gorskem potoku postrv ali pa je treba postaviti v sobo akvarij, v katerem niso navadne zlate ribice, temveč redke vrste ribic, živčih v reki Amazonki. Ali pa so potrebne za film, ki se njegovo dejanje odigrava na Kitajskem, posušene ribe, ki se dajo ujeti živo samo v kitajskih morjih. V filmu se daje seveda uporabiti tudi namočenosti, ki so slučajno pri rokah. So pa gledalci bistrih oči in strokovno izobraženi. Taki se takoj oglašajo s pismi, v katerih neusmiljeno raztrgajo režiserje.

Roosevelt noče biti statist

Neka velika ameriška družba se pripravljala na izdelavo filma „Žena in sobota“. En prizor tega filma bodo morali izdelati v Belem domu in v njem bi radi videli tudi predsednika Roosevelta kot gospodarja Belega doma. Film bo seveda zvočni. Zato so se obrnili na Roosevelta s prošnjo, naj jim dovolji porabiti nekaj odstavkov iz njegovih govorov. Toda Roosevelt je to prošnjo kratko zavrnil, rekoč:

— Dokler sem prezident Zedinjenih držav, me ne veseli biti obenem statist v filmu.

Ženske države

Le redko prihajajo poštni parniki k skupni otoku lorda Howe. Če pa že priplujejo tja, odvažajo najrazličnejše tovore, kakor navadni tovorni parniki. Do povratka ladij avstralski trgovci radi kreditirajo, ker vedo, da imajo žene na otoku Piramid, največjem v tem otočju, dovolj denarja in da plačajo vse v gotovini. Kriza se tega otoka in žensk na njem ni dotaknila, menda zato ne, ker žene na njem niso plačevale dovolj davkov. Prisiljevanje v to žensko državo je bilo pa sploh prepovedano.

Prepoved se nanaša v prvi vrsti na moške, kajti to je država Amakonk, v kateri je dana beseda samo ženam. Ta ženska država je nastala, ko je bila Avstralija pred dobrih sto leti še v začetku razvoja in je bilo tam mnogo iskalcev zlata in farmerjev, žensk pa malo. Tedaj je angleška vlada poslala v Avstralijo mnogo žensk. Eno ladjo in sicer Welmouth je zalnel na morju vihar in blizu otoka Piramid se je potopila. 36 žen s te ladje je kmalu ukrotilo redke člane posadke, ki so se bili

rešili in tako so ženske ustanovile svojo državo.

Morda bi kdo mislil, da je to mogoče samo na otoku daleč od sveta. To pa ni res. Znan angleški tibetski raziskovalec Genes je živel skoraj leto dni med divjim gorskim plemenom, ki se preživlja večino na z ropanjem. To je plemo Gologov in tudi temu plemenu vladajo žene. In kakor kraljica v državi imajo žene vsajeti tudi doma. Pri Gologih more vladati samo žena. Če pogledamo kamorkoli v Afriko ali Južno Ameriko, v Avstralijo ali na otoke Južnega morja, povsod najdemo plemena in narode, ki jim vladajo žene, ker žene ni samo vladarica države, temveč odloča tudi v javni upravi. Francija in Anglija sta priznali mnogo teh trdnih oficijelnih in neoficijelnih vladaric in izkazujejo jim posebno spoštovanje. Tako se je ob angleškem jubileju kralj Jurij zahvalil v posebnih brožurki za morški kraljici Salote za 300 let staro žensko, ki mu jo je poslala v dar. Ta kraljica vlada neomejeno na otoku Tonga.

Radioprogram

Podrobne sporede vseh evropskih radijskih postaj in obilo zanimivega štva dobite v tedniku za radio, glasilnice in film »NAS VAL«, Ljubljana, Knafljeva ulica 5.

Sobota, 1. oktobra

12: Plošče na tekoči trak, da bo zadovoljen vsak! — 12:45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13:20: Plošče na tekoči trak, da bo zadovoljen vsak! — 14: Napovedi. — 18: Za delopust! Igra Radijski orkester. — 18:40: Socialno skrbstvo v Skandinaviji (gđ. Zlata Pirnatova). — 19: Napovedi, poročila. — 19:30: Nac. ura. — 19:50: Pregled sporeda. 20: O znanju politiki (g. dr. Alojzij Kuhar). 20:30: Prenos akademije Udruženja vojnih invalidov iz Novega mesta. — 22: Napovedi, poročila. — 22:15: Za dober konec, igra Radijski orkester. — Konec ob 23. uri.

GEORGES OHNET:

SERGEJ PANIN

— Uslugo, tebi? — je ponovil Sergej zbezan po nepričakovanem preokretu pogovora. — Povej vendar, drago dete, ali nisi tu gospodinja, da odločaš o tem, kar ti ugaja?

— No torej, — je dejala Mihelina otožno nasmejana, — ko te vidim tako mehkega, mi obljubi, da se še ta teden vrneva v Pariz. Sezona tu se nagiblje h koncu. Vsi tvoji prijatelji bodo že doma. Ne zahtevam torej od tebe prevelike žrtve.

— Od srca rad! — je vzkliknil Sergej presenečen po nagli Mihelinini odločitvi. — Toda priznava boš menda, da te je mati malo pomučila, — je dejal veselo, — da bi te pirpavila do povratka.

— Mati ničesar ne ve o mojem predlogu, — je odgovorila princesa hladno. — Nisem ji hotela praviti o tem, dokler nisem vedela za tvoje soglasje. Tvoja odklonitev bi se ji zdela kruta. Vidva se ne razumeta posebno dobro. Tudi to me boli. Biti moraš dober z mojo materjo, Sergej. Stara je, a midva ji dolgujeva globoko hvaležnost v Ljubljani.

Panin je molčal. Mar je mogla nastati z Mihelino v enem samem dnevu toliko izprememba? Ona, ki je sicer neusmiljeno žrtvovala mater svojemu

možu, se pogaja zdaj v njeno korist. Kaj neki se je zgodilo?

Mehak in lahkomišeln kakor pravi Slovan se je Sergej takoj zvil v svojo vlogo.

— Vse, kar boš zahtevala od mene, bo vedno vestno izpolnjeno, — je dejal, — in noben pogoj mi ne bo pretežak, samo če ti bom mogel napraviti veselje. Zeliš odpotovati iz Pariza. Odpotujeva, čim bo vse urejeno. Povej to svoji materi, naj vidi v tem odhodu dokaz moje iskrene želje živeti z njo v najlepši slogi.

— Hvala, — je dejala Mihelina kratko. — Princ ji je galantno poljubil roko in ona je odšla na teraso.

Ko je ostal sam, je jel princ razmišljati, kaj neki se skriva za čudno izpremembo njegove žene. Prvič, odkar sta bila poročena, je pokazala svobodno odločitve. Morda je bilo pa le denarno vprašanje, ki naj bi ga bila sprožila njena mati. In Mihelina ga je hotela odpeljati v Pariz v upanju, da bi s tem izpremenila njegove navade. To se bo šele pokazalo. Misel, da bi ga mogla Mihelina zasačiti z Ivanko, mu sploh ni šinila v glavo. Svoji ženi ni priznaval tako velike duševne sile, da bi znala prikrivati bolest in gnev. Po tem, kako je bila zaljubljena, bi ne bila sposobna obvladati se in gotovo bi bila povzročila škandal. Zato se ni oglašal v njem niti najmanjši sum.

Za odhod v Pariz je bil navdušen. Ivanka in Cayrol sta nameravala zapustiti Nico proti kopcu tedna. Pomečana v direndaju mesta bosta imela

večjo gotovost. Lahko se bosta sestajala, kadar se bosta hotela. Sergej najame skromno hišico v okraju Boulogneskega gozdiča. In dočim bosta varana mož in žena mislila, da izpolnjujeta svoje družabne obveznosti, bosta prosta in združena v dobro zaklenjenem stanovanju. Ob tej misli je Sergej zdrhl. Vsa brezglavost njegove ljubezni do Ivanke mu je pritnila v glavo. Čutil je opojni vonj mlade žene, sladkost njenih ustn na svojih ustih in pijan tega spomina v vrtincu novega hrepenenja je obstal zasanjan, zatopljen v naslado svoje pregrešne ljubezni.

XVII.

Po povratku v Pariz je Mihelina kmalu vzemirila vse svoje prijatelje z veliko duševno in telesno izpremembo. Njena nekdanja veselost je izginila. Postala je resna in zamišljena. Nekaj tednov je zadostovalo, da je silno shujšala. Človek bi mislil, da jo teže teže misli.

Gospa Desvarennesova je bila tudi v skrbeh. Vpraševala je svojo hčer, toda ta ji je odgovarjala izmikajoče, češ, da je zdrava kakor vedno, da je nič ne boli ni da se mati po nepotrebnem vznemirja.

Mati je tedaj pomislila, da je to morda začetek nesečnosti. Navzlic svojim predsodkom o zdravniški vedi je poklicala doktorja Ribauda in po dolgem posvetovanju ga je odvedla k princesi.

Zdravnik je vprašal Mihelino o tem in onem, prekal jo je in izjavil končno, da je samo nekoliko slabokrvna.

Gospa Desvarennesova je zapadla globoki melanholiji. Ohajale so jo strašne slutnje. Pretula je mnogo noči, v katerih je videla svojo hčer mrtvo in slišala pogrebne pesmi ob njeni krti. Ta žilava in vsemu kljubujoča žena je plakala liki otrok. Toda pri tem ni hotela z nobeno kretajo in nobeno besedo pokazati, kaj preživlja. Zlasti se je pa izogibala vsega, kar bi moglo opozoriti Mihelino na to, da njena mati nekaj sluti.

Sergej je ostal brezskrben in srečen, skrbj svoje okolice je prenašal z brezprimerno brezbriznostjo. Ni verjel, da bi bila princesa bolehnna. To je bila morda samo utrujenost. Na njo je vplivala izprememba podnebja. Resnega pa ni bilo nič in potegnenj znova v vrtince burnega življenja je preživljal vse noči v klubu, dneve pa v hišici na avenue Maillot, vodeči k Boulogneskemu gozdiču. To je bila lična rdečkasta igračka z nadzidkom, smešnim grajskim stolpčcem, ki se mu je nudila v najem z vso opremo in kamor je skril svojo pregrešno srečo.

Po povratku v Pariz je prihajala v to hišico Ivanka, vedno skrbno zastrtega obraza. Vsak je imel svoj ključ od vrat, vodečih v gozdič. Kdor je prišel prvi, je počakal do prihoda drugega.

Mračna predaoba, kjer so bile oknice vedno zaprte, je bila priča strastnih objemov in opojnih poljubov.

Potem sta pa odhajala tesno objeta v sobo, kje vedno polno vonja parfimskega dne.